

עינים בסידור התפילה

דף מקורות 10 - אוזר ישראל בגבורה

גמרא, ברכות ס:

כי אסר המיינה, לימא "ברוך אוזר ישראל בגבורה".

אבודרהם, ברכות השחר ד"ה כששומע קול

... והר"ם ב"מ ז"ל (תפלה פרק ז הל' ז) פירש המיינה הגורתו והוא על שם (תהלים

סה, ז) "נאזר בגבורה" ועל שם (איוב לח, ג) "אזור נא כגבר חלצוך".

והוא רומז למה שנאמר (ירמיה יג, יא) "כי כאשר ידבק האזור אל מתני האיש כן

הדבקתי אלי את כל בית ישראל וגו'".

ואמר "בגבורה" כי באזור תלויה גבורת הגבור כי בו תולה כלי זיין שלו.

אבודרהם, ברכות השחר ד"ה כששומע קול

פירש הראב"ד "המיינה" על לבישת המכנסים שישראל חייבין בו משום

(דברים כג, טו) "ולא יראה בך ערות דבר".

פירושי סידור התפילה לדוקח [נ], עמוד יג

... וגבי אוזר שייך גבורה, כדכתיב: "נאזר בגבורה", וכתיב: "ותאזרני חיל". לפי

שצריך אדם לאזור עליו אזורו במתניו משום "הכון לקראת אלקיך

ישראל".

שולחן ערוך, סימן מו סע' א

כשחוגר חגורו יברך "אזר ישראל בגבורה".

הגה: או לובש האבנט המפסיק בין לבו לערוה.

המשמעות הרעיונית של הברכה על החגורה והגבורה

א. כבוש היצר

משנה, אבות פרק ד משנה א

בן זומא אומר: ... איזהו גבור? הכובש את יצרו.

רמב"ם, הל' דעות פרק ד הל' י

ויש מאכלות שהם רעים ... ואדם שהוא חכם וכובש את יצרו ולא ימשך אחר

תאותו ולא יאכל מן הנזכרים כלום אלא אם נצרך להם לרפואה - הרי זה גבור.

פירוש ר' יונה, אבות, שם

כמו שכח הגוף היא מעלתו וחשיבותו, כך כח הנשמה הוא מעלתה. וגבורת

הגוף שהיא הכח באדם - גם בבהמה הוא, כי לכלם יש כח לישא משאות ומהם

יותר על חבריהם. ובזה לא דבר בן זומא כי לא נקראת גבורה.

אך מגבורת הלב שיש בה שני כחות: (1) להיות גבור במלחמה ולא יפחד לבו

לעולם, (2) וגם כח כבישת היצר והיא נחלקת בין האדם והבהמה, כי לא

לבהמות גבורת הלב.

ועל זה אמר שהחכם האמיץ והחזק מגבורת הלב הוא הכובש את יצרו, כי

הגבור במלחמה אינו דבר גדול כל כך וכמוהו כמוהם בתאר בני אדם; אם להם

כח - גם לזה חזקה, אם למדו ידיהם לקרב אצבעותיהם למלחמה. אך כבישת

היצר האויב לאיש על פניו להאבידו היא גבורה נשגבה וחזקה שנאמר "טוב ארך

אפים מגבור, ומשל ברוחו מלכד עיר" (משלי טז, לב).

"ארך אפים" נקרא המאריך אפו ואין רצונו להנקם מיד אך ממתין שעה ומקום לנקום נקמתו, כי הכעסן ומתנקם מיד מחבל את מעשיו ובלא דעת הוא עושה ועל זה אמר שלמה ע"ה "טוב ארך אפים מגבור" - המאריך אפו אע"פ שאינו מוחל מתוך כעסו אלא שמניח הדבר להנקם אחר זמן יותר היא גבורת הלב מן הגבור במלחמה שגם בלא דעת יהיה גבור להלחם.

רמב"ם, סנהדרין, פרק ב הל"ז

בית דין של שלשה... צריך שיהא בכל אחד מהן שבעה דברים ואלו הן: חכמה, וענוה, ויראה, ושנאת ממון, ואהבת האמת, ואהבת הבריות להן, ובעלי שם טוב. וכל אלו הדברים מפורשין הן בתורה... ולהלן הוא אומר "אנשי חיל" - אלו שהן גבורים במצות ומדקדקים על עצמם וכובשין את יצרן עד שלא יהא להן שום גנאי ולא שם רע ויהא פרקן נאה. ובכלל "אנשי חיל" שיהיה להן לב אמיץ להציל עשוק מיד עושקו כענין שנאמר "ויקם משה וישיען".

גבורה ונבואה

גמרא, שבת צב.

אמר מר: אין השכינה שורה אלא על חכם, גבור ועשיר ובעל קומה.

רמב"ם יסודי התורה, פרק ז הל"א

מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם. ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד...

ספר הכוזרי, מאמר ד אות ז

אמר החבר: אבל אנחנו כבעלי העינים התרוטות אשר לא יוכלו לראות האור ההוא, וצריך שנסמוך על הפקחים אשר קדמונו, אשר כח בהם לראותו. וכמו שהפקח לא יוכל לראות השמש ויורה עליה זולתו, וישיגהו בהבטה אליה, אלא בעתות היום ובמקומות נשקפים שהשמש זורחת אליהם, כן הפקח באור האלהי יש לו עתים ומקומות, בהם רואה האור ההוא, והעתים הם עתות התפליות, כ"ש בימי התשובה, והמקומות הם מקומות הנבואה.

טור, או"ח סימן צח

מחשבתו כיצד? ... ויעיר הכוונה ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו. ויחשוב כי אילו היה מדבר לפני מלך ב"ו שהיום כאן ולמחר בקבר היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שצריך לכוין אף מחשבתו כי לפניו המחשבה כדיבור כי כל המחשבות הוא חוקר.

וכן היו עושיין חסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונין בתפלתן עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות רוח השכלית עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה.

נבואה ועם ישראל

ספר הכוזרי, מאמר א אות מ-מג

מ. אמר הכוזרי: אם כן אין מעלה במורגשים יתירה על מעלת בני אדם? מא. אמר החבר: ואם ימצא אדם שיבא באש ולא יוזק בו, ויעמוד מבלי מאכל ולא ירעב, ויהיה לפניו זוהר שאין העין יכולה להסתכל בו, ולא יחלה ולא יחלש,

וכאשר יגיע אל תכלית ימיו, ימות לרצונו, כמי שיעלה על מטתו לישן, ויישן בעת ידוע ובשעה ידועה, עם ידיעת העבר והעתיד מה שהיה ומה שיהיה, הלא המעלה הזאת נפרדת בעצמה ממעלת בני אדם.

מב. אמר הכוזרי: אבל המעלה הזאת אלהית מלאכותית אם היא נמצאת, וזה מדין הענין האלהי לא מן השכלי ולא מן הנפשי ולא מן הטבעי.

מג. אמר החבר: אלה קצת תארי הנביא אשר אין עליו חולק, אשר נראה על ידו להמון התחברות הדבר האלהי בהם ושיש להם אלוה מנהיגם כרצונו וכפי עבודתם והמרותם...